

SASLUŠANJE O NEDISCIPLINI HRVATSKIH VOJNIKA

Author: IWPR
ICTY

Svedok kaže kako podoficiri često nisu imali dovoljno taktičkog ili tehničkog znanja, a kamoli obuke, da predvode ozbiljne vojne jedinice.

Hrvatski general Ante Gotovina nije mogao da spreči nasilje nad Srbima u Hrvatskoj tokom 1995. godine, delimično i zbog nediscipline i slabe obučenosti svojih potčinjenih – rekao je prošle sedmice u Hagu jedan od sudskih veštaka na suđenju Gotovini za ratne zločine.

Mladen Barković je od 1991. do 2005. predavao u hrvatskoj Ratnoj školi, doprinoseći razvoju obrazovanja i programa obuke korišćenog pri podučavanju mnogih vojnika koji su sudelovali u operacijama pod Gotovininom komandom.

Gotovina je zajedno sa generalima Ivanom Čermakom i Mladenom Markačem optužen za organizovanje ubistva više desetina ljudi, te granatiranje i spaljivanje srpskih gradova i sela nakon što su hrvatske snage u Operaciji Oluja, avgusta 1995. godine, ponovo zauzele područje Krajine, koje su do tada kontrolisali Srbi.

Tužilaštvo tvrdi da je Gotovina znao da su lica koja su mu u Hrvatskoj Vojsci (HV) bila potčinjena tokom kontraofanzive verovatno predvodila osvetničke napade na Srbe, ali da nije preduzeo ništa kako bi sprečio zlodela ili makar naknadno kaznio počinitelje.

Među tačkama optužnice su i „deportacija i prisilno raseljavanje, uništavanje i spaljivanje srpskih kuća i preduzeća, otimanje i pljačka javne ili privatne srpske imovine, ubistva [i] ostali nehumani postupci“.

Obrana kaže da je Gotovina pokušao da kontroliše i disciplinuje pripadnike HV-a, kako tokom, tako i nakon Operacije Oluja, ali da nije mogao to da učini jer je situacija bila haotična i jer nije raspolagao dovoljnim brojem obučenih kadrova, dok su se niži zapovednici ispostavili kao nepouzdana.

Gotovinin branilac, Gregori Kihou (Gregory Kehoe), započeo je ispitivanje Barkovića tako što ga je zamolio da opiše stanje u HV-u pre Operacije Oluja.

Svedok je rekao da je Hrvatska – kada su 1991. godine, nakon što je proglašena nezavisnost od Jugoslavije, izbila neprijateljstva – bila „bez glavnog [vojnog] štaba, bez glavne [vojne] komande i bez snaga koje bi, u konvencionalnom vojnom smislu, mogle biti iskorišćene za bilo koju vrstu ozbiljne odbrane, a kamoli borbenih dejstava“.

Nastojanje da se stvori profesionalna vojska suočavalo se sa mnogim izazovima – dodao je Barković – pri čemu na neke od tih izazova nije moglo biti odgovoreno.

„Prvi izazov je bilo vreme“, kazao je on. „Nije bilo dovoljno vremena za organizovanje nikakvih kurseva za obuku . . . [Sledeća] dilema sa kojom smo se suočili bila je ta da li ćemo štedeti na kadru koji se nalazio na terenskim položajima“.

Budući da su HV-u nedostajali oružje i oprema, „glavni faktor povećanja naših kapaciteta bila je mobilizacija što većeg broja ljudi“, kazao je Barković – što je iziskivalo odgovarajuću edukaciju i obuku.

Po rečima svedoka, najveća oskudica obučenog kadra vladala je na nižim nivoima, gde nije postojao zadovoljavajući broj dočasnika, tj. podoficira.

„Često smo imali podoficire koji čak nisu raspolagali dovoljnim taktičkim ili tehničkim znanjem, a kamoli obukom, i koji su predvodili ozbiljne vojne jedinice“, kazao je Barković. „Oskudica podoficira na komandnim pozicijama u odeljenjima i vodovima . . . rezultirala je manjkom discipline i nepostojanjem borbene gotovosti u vojsci.“

Da bi ilustrovala Gotovininu svest i posvećenost tom problemu, odbrana je kao dokaze predočila nekoliko naredbi i izveštaja koje je okrivljeni tim povodom napisao.

Kihou je pročitao jedan takav dokument, koji je 16. februara poslat nekolicini ministara i generala, i u kojem Gotovina upozorava na to da je niži komandni kadar neprikladan.

„U više navrata sam – na različitim sastancima i brifinzima, uključujući one koji su održavani na nivou splitske vojne oblasti – visoke oficire HV-a upozoravao na kadrovski problem u HV-u“, stoji u pomenutom izveštaju.

Barković je objasnio kako je podoficirski kadar u februaru 1995. bio iscrpljen, jer su „podoficiri neprekidno bili unapređivani u oficire umesto na više podoficirske položaje“.

Odbrana je predočila i Gotovininu naredbu koja nosi datum 10. avgust 1995. – što znači da je izdata neposredno nakon Operacije Oluja. Tim dokumentom se zapovednicima HV-a naređuje da „preduzmu sve neophodne mere i da se u potpunosti angažuju na uspostavljanju disciplinovanog vojnog ponašanja i održanju reda u zoni sopstvene odgovornosti, kako bi se sprečilo spaljivanje i ostale nezakonite aktivnosti, te kako bi se preduzele odlučne mere protiv svakoga ko se ponaša nedisciplinovano“.

Iako je Gotovina zahtevao najstrožu disciplinu, pljačkanje i spaljivanje su se ipak događali – kazao je Barković.

„Kada neka domobranska pukovnija oslobađa područje iz kojeg potiču neki od njenih pripadnika, oni prelaze preko sopstvenih imanja . . . porušenih do temelja“, kazao je Berković.

Pod takvim okolnostima, dodao je svedok, „nije bilo moguće da [komandanti] imaju [visok] spepen kontrole . . . oni nisu bili u stanju da obuzdaju probuđene emocije svojih vojnika“.

Osim toga, to što su neiskusni podoficiri sa svojim jedinicama proveli malo vremena nije im dozvoljavalo sa uspostave poverenje i poslušnost kod onih koji su im bili potčinjeni – kazao je Barković.

Odbrana je kao dokaze ponudila i dva izveštaja iz 1994., koji se odnose na obuku domobranskih jedinica splitske vojne oblasti, a pročitani su odlomci u kojim se navodi kako se „Petnaesta domobranska pukovnija

sastoji od 70 procenata vojnih lica koja dolaze sa okupiranog područja i lokacija koje se nalaze duž linija razdvajanja“.

Barković je rekao da su domobranske formacije predstavljale poseban tip jedinica „sačinjenih od ljudi mobilisanih po teritorijalnom principu. Gotovo svi su poticali sa dotične teritorije.“

Obrana tvrdi da je, s obzirom na okolnosti njihovog nastanka, u tim jedinicama bilo najteže održati disciplinu.

Barković je posvedočio i da je Ratna škola HV-a počev od 1992. uživala spoljašnju podršku Međunarodnog komiteta Crvenog krsta, a od 1994. i američke vojne kompanije MPRI (Military Professional Resources Incorporated). Instruktori tih organizacija držali su predavanja koja su se ticala komande, kontrole i zaštite civila tokom rata, a u skladu sa Ženevskom konvencijom.

Tokom unakrsnog ispitivanja, tužilac Edvard Ruso (Edward Russo) je Barkovića upitao za disciplinske propise u hrvatskoj vojsci, a Barković je potvrdio da je, ukoliko podoficirski kadar ne radi svoj posao kako treba, odgovornost za uspostavu i održanje discipline bila prenošena na neposredno nadređenog zapovednika.

Tužilaštvo je navelo i da je Gotovina bio upoznat sa time da su vojnici koji su bili pod njegovom komandom u Operaciji Oluja pokazivali sklonost ka pljački i spaljivanju tuđe imovine.

„On je verovatno imao razloga da posumnja kako ima nedisciplinovanog ponašanja, ali je njegova misija bila toliko ozbiljna i toliko velika da je morao da računa s određenim rizicima“, odgovorio je Barković.

Govoreći o incidentima u Bosanskom Grahovu i Glamoču, Ruso je Barkovića pitao da li je upoznat sa time da protiv onih koji su sudelovali u tim operacijama nisu pokrenuti nikakvi disciplinski postupci.

„Nisam znao“, odgovorio je svedok.

„Ukoliko nakon [Bosanskog] Grahova i Glamoča nisu preduzete mere odštete za pljačku i spaljivanje, stvorio bi se dodatni rizik od nastavka takvog ponašanja nakon Operacije Oluja – zar ne?“, sugerisalo je tužilaštvo.

„Da“, odgovorio je Barković.

U nastavku saslušanja, Kihou je od svedoka zatražio da pojasni zbog čega Gotovina nije mogao da zavede disciplinu tokom operacija u Bosanskom Grahovu i Glamoču.

„[Gotovina] verovatno nije raspolagao snagama koje su dovoljne za održanje bezbednosti na područjima na kojima su vojne operacije već okončane“, kazao je Barković.

Suđenje se nastavlja naredne sedmice.

Andrew W. Maki je saradnik IWPR-a.

Focus: Medunarodni krivicni sud za bivsu Jugoslaviju

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/saslusanje-o-nedisciplini-hrvatskih-vojnika>